

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o osobitnom spôsobe plnenia povinnej školskej dochádzky žiakmi základnej školy v školách mimo územia SR

Školská inšpekcia kontrolovala v 165 základných školách (152 štátnych, 10 cirkevných, 3 súkromné) zabezpečenie podmienok osobitného spôsobu *plnenia povinnej školskej dochádzky žiakov* v školách mimo územia SR. Úloha sa plnila na základe požiadavky MŠVVaŠ SR. Cieľom inšpekcie bolo skontrolovať v školách stav zabezpečenia podmienok osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky žiakov – vydanie príslušných rozhodnutí v súlade s ustanoveniami zákona a stav zabezpečenia organizácie komisionálnych skúšok, zároveň bolo zámerom aj získanie údajov o počte žiakov vzdelávaných v zahraničí, o počte žiakov, ktorí vykonali skúšky z vybraných predmetov za určené obdobie (tabuľka č. 1). Školskí inšpektori monitorovali tiež podmienky, za ktorých riaditelia potrebné údaje na vydanie príslušných rozhodnutí získavali.

Tabuľka č. 1 Počet škôl a počet evidovaných žiakov, ktorí plnili (ďalej PŠD) mimo územia SR

Školský rok	2013/2014			2014/2015		
	Počet škôl	žiakov	vydaných rozhodnutí o povolení PŠD mimo územia SR	škôl	žiakov	vydaných rozhodnutí o povolení PŠD mimo územia SR
Kraj						
Bratislavský	9	39	39	9	49	49
Trnavský	8	33	31	7	39	34
Trenčiansky	9	23	21	10	42	25
Nitriansky	10	27	27	9	20	20
Banskobystrický	19	99	81	24	111	92
Žilinský	15	40	40	15	34	34
Prešovský	4	29	29	6	44	44
Košický	12	156	156	10	183	183
Spolu	86	476	424	90	522	481

Zabezpečenie podmienok osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky

V školskom roku **2013/2014** v **86** základných školách, čo predstavuje **52 %** zo 165 kontrolovaných subjektov, evidovali **446** žiakov vzdelávaných v školách mimo územia SR. Riaditelia škôl vydali na základe žiadosti zákonných zástupcov **424** rozhodnutí o povolení plniť PŠD mimo územia SR. Ojedinele vydali rozhodnutia aj bez písomnej žiadosti zákonného zástupcu žiaka alebo naopak, rozhodnutie z dôvodu chýbajúcich potrebných údajov nevydali. Rodičia žiakov z **9** ZŠ nepotvrdili v stanovenej lehote do 30 dní adresu školy v zahraničí uvedenú v žiadosti. V jednom prípade (Banskobystrický kraj) boli príslušnými orgánmi vypátraní a vyzvaní k splneniu si zákonnej povinnosti dodatočne. Tí žiaci, o ktorých mala škola nepotvrdené informácie o vycestovaní do zahraničia, boli aj naďalej evidovaní v celkovom počte žiakov školy a triedni učitelia vykazovali ich neprítomnosť v triednych knihách od údajného dátumu ich odchodu do zahraničia ako neospravedlnenú absenciu. Riaditelia škôl nedisponovali písomnou žiadosťou zákonného zástupcu, na základe ktorej by mohli žiakom vydať rozhodnutie o povolení plniť PŠD mimo územia SR. Pri riešení jednotlivých prípadov spolupracovali školy s príslušným oddelením úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej ÚPSVaR). V **2** ZŠ nepostupovali v súlade s ustanoveniami zákona, neprítomnosť žiakov v triednej knihe nezaznamenávali, ani zriaďovateľa s touto skutočnosťou neoboznámili.

V školskom roku **2014/2015** evidovali v **90 ZŠ**, čo predstavuje **55 %** zo 165 kontrolovaných subjektov, **522** žiakov, ktorí navštevovali školy v zahraničí. Bolo to o 46 žiakov viac, čo je takmer **10 %-ný nárast** v porovnaní so školským rokom 2013/2014 v tých istých sledovaných subjektoch. Riaditelia škôl vydali na základe žiadosti zákonných zástupcov **481** rozhodnutí o povolení plniť PŠD mimo územia SR. Temer v každom kraji sa vyskytli subjekty, ktoré vydali rozhodnutie aj tým žiakom, ktorých zákonní zástupcovia adresu školy v zahraničí v žiadosti neuviedli, ani dodatočne v záväznej lehote kmeňovej škole neoznámili.

Príprava a realizácia komisionálnych skúšok

Takmer polovica zákonných zástupcov žiakov sa s riaditeľmi kmeňovej školy dohodla na termíne komisionálnych skúšok za jednotlivé ročníky vzdelávania alebo na termíne až po ukončení primárneho stupňa vzdelania či nižšieho stredného vzdelania. Na termíne skúšok sa s kmeňovou školou nedohodlo viac ako 54 % rodičov. Ojedinele to bolo z dôvodu zrušenia trvalého pobytu rodiny žiaka v SR alebo jeho návratu zo zahraničia, či absolvovanie PŠD v slovenskej škole v zahraničí. Niektorí zo zákonných zástupcov požiadali o zmenu termínu komisionálnej skúšky, iní požiadali o jej vykonanie raz za dva roky alebo využili možnosť požiadať o vykonanie skúšky za všetky ročníky po ukončení štvrtého prípadne deviateho ročníka ZŠ.

Riaditelia škôl v školskom roku 2014/2015 vydali **204** rozhodnutí o povolení vykonať komisionálne skúšky (tabuľka č. 2) na základe podaných písomných žiadostí, ale tiež žiadostí podaných prostredníctvom elektronickej mailovej pošty, faxom, ojedinele aj telefonicky. V sledovaných školských rokoch 2013/2014 a 2014/2015 nebolo ani v jednom z kontrolovaných subjektov vydané rozhodnutie o povolení vykonať komisionálnu skúšku uchádzačovi, ktorý nebol žiakom školy.

Tabuľka č. 2 *Počty vydaných rozhodnutí riaditeľom školy v krajoch SR*

Školský rok	Počet vydaných rozhodnutí	
	2013/2014	2014/2015
Kraj	o povolení plniť PŠD mimo územia SR	o povolení vykonať komisionálne skúšky
Bratislavský	39	29
Trnavský	31	22
Trenčiansky	21	12
Nitriansky	27	16
Banskobystrický	81	49
Žilinský	40	22
Prešovský	29	12
Košický	156	42
Spolu	424	204

K negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že riaditeľ 1 ZŠ vydal žiakom rozhodnutie o povolení vykonať komisionálnu skúšku na jednom spoločnom liste a bez priložených žiadostí zákonných zástupcov.

Príprava a realizácia skúšok bola uskutočnená v zmysle ustanovení právnych predpisov (určenie termínu, vymenovanie komisie, príprava zadaní na skúšky, vypracovanie kritérií hodnotenia). Vymenované komisie tvorili vyučujúci vybraných predmetov (ojedinele člen komisie nespĺňal odborné požiadavky pre vyučovanie predmetov), predsedali im zvyčajne zástupcovia riaditeľa školy, resp. vedúci príslušnej predmetovej komisie, metodického združenia.

Zákonní zástupcovia žiakov boli spravidla s obsahom a priebehom skúšok vopred oboznámení. V ročníkoch na prvom stupni vykonávali žiaci komisionálne skúšky najmä

z predmetov, ktoré v školách v zahraničí neabsolvovali – slovenský jazyk a literatúra, prírodoveda, vlastiveda. Na druhom stupni ZŠ z predmetov – slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk, dejepis, občianska náuka, nemecký jazyk, anglický jazyk. Riaditelia 4 ZŠ určili na vykonanie komisionálnej skúšky aj ďalšie povinné vyučovacie predmety (geografia, matematika, fyzika, chémia, biológia). Svoje rozhodnutie zdôvodnili tým, že väčšina zo žiakov vzdelávaných v školách mimo územia SR nemala okrem potvrdenia o návšteve školy v zahraničí žiadne iné potvrdenia o dosiahnutých výchovno-vzdelávacích výsledkoch.

V prevažnej väčšine škôl viedli pedagogickí zamestnanci príslušnú dokumentáciu súvisiacu s komisionálnymi skúškami zodpovedne. Výsledky skúšok zapisovali do katalógového listu žiaka, následne žiakovi, ktorý úspešne vykonal skúšku z určených predmetov, vydali vysvedčenie a bol zaradený do príslušného ročníka podľa dosiahnutých výsledkov. Viacerí žiaci na skúškach nedosiahli uspokojivé výsledky napriek tomu, že zo škôl v zahraničí mali niektorí pozitívne slovné hodnotenie. Opätovne boli zaradení do pôvodného ročníka, v ktorom im bolo vydané rozhodnutie o povolení plnenia PŠD mimo územia SR.

V Trnavskom a rovnako v Žilinskom kraji sa na stanovený termín komisionálnej skúšky bez udania dôvodu nedostavil 1 žiak, v Banskobystrickom kraji 2, v Nitrianskom kraji sa nedostavilo 10 žiakov, z toho 1 zo zdravotných dôvodov.

Analýzou dokumentácie súvisiacej s prípravou a realizáciou komisionálnych skúšok sa zistili v 7 školách nedostatky, ktoré sa týkali nevypracovania zadanií, absencie stupnice hodnotenia, absencie záznamu o dátume vykonania skúšky, chýbajúci text v doložke na vysvedčení, neevidovanie čísla vydaných vysvedčení.

Iné zistenia

Niektoré zistenia ŠŠI získané z uskutočnených rozhovorov s riaditeľmi škôl boli pomerne negatívne a poukazovali na dôležitosť riešenia problémov súvisiacich so vzdelávaním žiakov i so zberom údajov o plnení PŠD žiakov mimo územia SR. V Prešovskom, v Košickom a v Banskobystrickom kraji zaznamenali v čase letných školských prázdnin (často i v priebehu školského roka) vyššiu migráciu rodín žiakov zo SZP do zahraničia. Zákonní zástupcovia žiakov zväčša s kmeňovou školou vôbec nekomunikovali, ani informáciu o odchode do zahraničia vopred neposkytli. Pedagogickí zamestnanci viacerých škôl boli nútení dodatočne zisťovať dôležité údaje o žiakoch (adresa rodiny a adresa školy v zahraničí). O viacerých jednotlivcoch nemali žiadne informácie niekoľko rokov, nedostali spätnú väzbu ani od obce, mesta, oddelenia policajného zboru či prokuratúry. Riaditelia 2 škôl vyslovili v rozhovore podozrenie, že si rodiny medzi sebou vymieňajú kópie potvrdenia zo škôl v zahraničí, aby v žiadosti mohli uviesť adresu školy mimo územia SR, a tak si formálne splnili oznamovaciu povinnosť.

Z kontroly triednych výkazov a katalógových listov vyplynulo, že najmä žiaci zo SZP sa komisionálnych skúšok nezúčastňujú a po dovŕšení 16-ich rokov sú vyradení z evidencie žiakov kmeňovej školy.

Ďalším sporným javom je nízka úspešnosť niektorých žiakov zo SZP na komisionálnych skúškach z dôvodu ich málo efektívneho a nesystematického spôsobu prípravy. Rodiny žiakov sa zväčša z cudziny vracali tesne pred stanoveným termínom skúšok (posledný augustový týždeň) a nie všetci rodičia mali zodpovedný prístup k príprave svojich detí. Rovnako zo strany školy nebolo možné zabezpečiť doučovanie, konzultáciu alebo inú možnosť prípravy tak, aby skúšky žiaci úspešne zvládli. Školy poskytovali žiakom učebnice na príslušný školský rok a niekde aj oboznamovali rodičov s obsahom skúšok z jednotlivých predmetov.

Závery

V školskom roku 2013/2014 v 86 školách evidovali 446 žiakov vzdelávaných v zahraničí a riaditelia škôl vydali na základe žiadosti zákonných zástupcov 424 rozhodnutí o povolení plniť PŠD mimo územia SR. V školskom roku 2014/2015 evidovali v 90 školách 522 žiakov, ktorí navštevovali školy v zahraničí, čo bol takmer 10 %-ný nárast žiakov v tých istých sledovaných subjektoch v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom. Medzi evidovanými žiakmi v zahraničí prevažovali žiaci primárneho vzdelávania. Viac ako 54 % zákonných zástupcov sa na termíne komisionálnych skúšok s kmeňovou školou nedohodlo z rôznych objektívnych dôvodov, ale najčastejšie bez udania dôvodu. Účasť žiakov na skúškach bola nízka, zo 424 žiakov vzdelávaných mimo územia SR sa ich zúčastnilo 204. Organizácia a realizácia skúšok v školách i následne vedenie príslušnej pedagogickej dokumentácie bolo v zmysle všeobecne platných záväzných právnych predpisov, ojedinele sa vyskytli nedostatky. Žiaci, ktorí sa nezúčastnili komisionálnej skúšky, boli zväčša naďalej vykazovaní v ročníku, v ktorom im bolo povolené plnenie povinnej školskej dochádzky mimo územia SR.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- spolupracovať s komunitnými centrami v záujme podchytenia a monitorovania rodín žiakov zo SZP migrujúcich do zahraničia
- vytvárať podmienky pre dobrú spoluprácu a komunikáciu so zákonnými zástupcami žiakov v záujme zabezpečenia plnenia povinnej školskej dochádzky žiakov, ich účasti na komisionálnych skúškach
- zabezpečiť pre žiakov zo SZP doučovanie, konzultácie alebo inú pomoc pri príprave na komisionálne skúšky v záujme ich úspešného zvládnutia a ukončenia primárneho a následne nižšieho stredného stupňa vzdelania

MŠVVaŠ SR

- zabezpečiť v spolupráci s príslušným úradom práce sociálnych vecí a rodiny jednotný systém zberu údajov o maloletých žiakoch, ktorí navštevujú školy v zahraničí
- vydať usmernenie pre riaditeľov škôl k zabezpečeniu jednotného postupu evidovania žiakov, ktorí sa nedostavia na komisionálne skúšky na ukončenie nižšieho stredného vzdelania po dosiahnutí veku 16 rokov
- dohodnúť cez príslušné orgány v EÚ spôsob poskytovania údajov zo škôl mimo územia SR pre príslušné kmeňové školy v SR o dosiahnutých priebežných vzdelávacích výsledkoch žiakov